

БАТУРА Дана,

здобувач вищої освіти другого курсу
факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:

ЮНІНА Марина,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права
та процесу Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ

ПРАВОВИЙ СТАТУС СПАДЩИНИ

Спадщина є однією з найважливіших категорій права. У спадковому праві відображаються не тільки політичні, економічні та соціальні аспекти життя суспільства, а також родинні та шлюбні відносини, які регулюються Цивільним кодексом України. За законом спадщина – це не тільки сукупність цінних речей та майна, які передаються за заповітом та за законом, а також сукупність прав та обов'язків, які набуваються з успадкуванням спадщини. [4, с.8] Згідно чинного законодавства спадкоємці можуть приймати спадщину не лише на підставі письмового розпорядження спадкодавця, зробленого ним у встановленому законом порядку щодо власного майна та речей на випадок своєї смерті, і на підставі приписів, які містяться в ЦКУ, а також за законом.

Право успадкування тісно пов'язане з правом власності, оскільки успадкування власності є одним із найпоширеніших способів набуття права власності.[4, с.9] Реалізацією спадкових прав вважається процес переходу спадкоємцю майна чи речей за законом та заповітом. Варто зазначити, що з переходом майна та речей у спадщину також передаються цивільні права, а саме: одержання сум заробітної плати, пенсії, стипендії, аліментів, інших соціальних виплат, які належали спадкодавцеві, одержання страхових виплат, відшкодування збитків, моральної шкоди та сплату неустойки (ст. 1227, 1228, 1229, 1230 ЦК) та такі обов'язки як: відшкодування майнової та моральної шкоди, яка була завдана спадкодавцем, відшкодування витрати на утримання, догляд, лікування та поховання спадкодавця, а також успадкування прав та обов'язків за договором оренди житла з викупом (ст. 1232, 1232-1 ЦК).

Саме такий підхід систематизує процес успадкування та сприяє ефективному забезпеченню оборота цивільних правовідносин, що потребує стабільності та безперервності не лише речових, а й зобов'язальних відносин, які досягаються шляхом заміни боржника на його

правонаступника.[4, с.67]

Спадщина, як об'єкт цивільних відносин, має такі ознаки:

1. Існує лише в межах спадкових правовідносин;
2. Має чітко визначені межі існування, а саме з моменту відкриття спадщини і до оформлення спадкоємцями прав на спадщину. Тобто спадщина не виникає як об'єкт і не має юридичної сили до моменту смерті спадкодавця або ж оголошення його померлим. В процесі переходу спадщини до спадкоємців відбувається зміна суб'єкта права на спадщину (ст. 1227 ЦК);
3. Містить обмежене коло суб'єктів, які мають право на спадщину, що обумовлюється особливостями спадкових правовідносин. Такими суб'єктами є: спадкоємці за заповітом та за законом, територіальні громади в особі відповідних органів місцевого самоврядування. Також закон визначає спадкоємців шляхом розміщення їх у п'яти чергах, що визначено у ст. 1265 ЦК;
4. Складний об'єкт, що пов'язує цілу сукупність прав та обов'язків. Права та обов'язки у складі спадщини становлять нерозривне ціле і характеризуються єдністю. А також вони є сукупністю компонентів як майнового характеру, так і не майнового [2, с. 65];
5. Склад спадщини визначається в момент відкриття спадщини та охоплює лише права та обов'язки спадкодавця за все його життя. Права та обов'язки, що виникли внаслідок смерті спадкодавця, ґрунтуються на інших підставах, тому не можуть визначатися елементами складу спадщини. [3, с.18].

Отже, аналізуючи все вище викладене, можна зробити висновок, що спадкове право тісно пов'язане з правом власності, оскільки успадковуючи майно чи інші речі особа тим самим набуває право власності. Також додатковим елементом у складі спадщини є обов'язки, які переходять тільки разом із правами, які належать спадкоємцю. Тому права виступають основним елементом у складі спадщини, а обов'язки – додатковим. Якщо у спадщині відсутні права, то відповідно і обов'язків на спадкоємця ніяких не покладається через економічну недоцільність. Спадкоємці мають право відмовитися від прийняття спадщини або ж не прийняти її взагалі. У випадку якщо спадкоємці прийняли спадщину, але не знали про можливі борги спадкодавця, вони можуть відкликати свої заяви щодо отримання спадщини, протягом строку, який встановлено для її прийняття (ч. 5 ст. 1269 ЦК). Тому можемо зробити висновок, що обов'язки спадкодавця є невід'ємними від його прав, в той час як права у складі спадщини не можна визначити невід'ємними від обов'язків.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Гонгало Ю. Б. Юридичні факти у спадковому праві: порівняльно правове дослідження. М.: Статут, 2010.310 с
3. Печений О. П. Спадкове право. Харків: Фактор, 2012. 368 с.
4. Нікітюк П.С. Спадкове право та спадковий процес (проблеми теорії та практики). Кишинів: Штіінця, 1973. 261 с.